

Nr 4.

Ankom till riksdagens kansli den 18 februari 1927 kl. 1 e. m.

Konstitutionsutskottets utlåtande i anledning av väckt motion om viss ändring i stadgan om proportionellt valsätt vid vissa val inom landsting och stadsfullmäktige m. m.

I en inom andra kammaren väckt motion, nr 202, har herr *Hage* hemställt,

att riksdagen måtte besluta utforma i motionen nämnda bestämmelser i kungl. stadgan om proportionellt valsätt vid vissa val inom landsting och stadsfullmäktige m. m. den 13 juni 1913 efter samma grunder, som gälla för förordningen om kommunalstyrelse på landet.

Beträffande motiveringen får utskottet hänvisa till motionen.

I stadgan om proportionellt valsätt vid val inom landsting och stadsfullmäktige m. m. bestämmes beträffande de i stadgan behandlade valen i 2 §, att valsedlarna skola vara »fria från överstrykningar» och att »sedel må ej upptaga flera . . . namn än det antal personer valet avser». Enligt motionärens mening äro dessa stadganden olämpliga och det föreslås, att de beträffande val av riksdagsmän och av stadsfullmäktige, kommunalfullmäktige och landstingsmän i detta hänseende gällande bestämmelserna skulle göras tillämpliga även vid här ifrågavarande val. Enligt dessa bestämmelser skall, då något namn å valsedel är överstruket, detta namn anses såsom obefintligt; likaledes betraktas, om valsedel upptager flera namn än medgivet är, det eller de sista övertaliga namnen såsom obefintliga. Förefintligheten av överstrykningar eller av övertaliga namn föranleder alltså icke i dessa fall, i olikhet mot vad enligt här ifrågavarande stadga gäller, kassation av valsedeln.

*Utskottets
yttrande.*

Stadgan om proportionellt valsätt vid vissa val gällde ursprungligen, i sin lydelse den 13 juni 1913, endast val inom vissa representativa församlingar, nämligen inom landsting och stadsfullmäktige. Sedermera har stadgans tillämplighetsområde utsträckts, så att den numera gäller även vissa andra val; i sin nu gällande lydelse är stadgan tillämplig å val »av kommunalnämnd, drätselkammare, kommunalrådmän, ledamöter i stadsstyrelse, kyrko- och skolråd, ledamöter i poliskollegium eller polisnämnd samt landstings förvaltningsutskott, så ock val av två eller flera personer för särskild beredning av ärenden, som skola företagas till avgörande å kommunalstämma, inom kommunalfullmäktige, å allmän rådstuga, inom stadsfullmäktige, å kyrkostämma eller inom landsting.» Det proportionella valsättets användande i dessa fall är alltid fakultativt.

I sina bestämmelser om röstsammanräkning m. m. är stadgan på grund av sitt speciella tillämpningsområde uppbyggd på andra principer än de, som numera, enligt 1921 och 1922 genomförda lagändringar, gälla vid val till riksdagens andra kammare och val av förstakammarelektorer, kommunalfullmäktige, stadsfullmäktige och landstingsmän. I fråga om de val, för vilka 1913 års stadga gäller, har det icke ansetts lämpligt att föreskriva den mer invecklade sammanräkningsmetod, som genomförts beträffande de politiska och kommunala valen i allmänhet och som är byggd på en mera genomförd rangordningsregel.

Denna principiella olikhet mellan de vid politiska och kommunala val i allmänhet å ena och val enligt 1913 års stadga å andra sidan, gällande reglerna, har i viss mån betingat de skiljaktigheter i vissa detaljer, som motionären påpekar. Enligt den i 1913 års stadga bestämda valmetoden kunna överstrykningar av namn sålunda vida lättare leda till hävande av rangordningsregeln än enligt den metod, som införts i fråga om politiska och kommunala val i allmänhet. Att i omförmälda stadga göra de ändringar, som motionären föreslår, synes redan av detta skäl olämpligt, och att för här berörda vals vidkommande införa den nya valmetoden, torde icke vara tillrädligt; den nu använda, enklare valmetoden synes väl lämpad för val i sådana slutna, organiserade och jämförelsevis fåtaliga församlingar, varom här huvudsakligen är fråga.

För övrigt torde vid dessa val förbudet mot strykning av namn, respektive tillfogande av övertaliga namn, icke föranleda någon nämnvärd olägenhet. För de väljare, som vilja företaga ändringar i de tryckta listorna, finnes möjlighet att utskriva en egen lista. Misstag och kassationer böra kunna förebyggas genom att ordföranden före valet fäster uppmärksamheten på förbudet mot överstrykningar och övertaliga namn.

Utskottet får alltså hemställa,

att förevarande motion icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 18 februari 1927.

På konstitutionsutskottets vägnar:

K. von GEIJER.

Närvarande: Herrar von Geijer, Strömberg, David Bergström, Adolf Dahl, Reuterskiöld, Leander,* Fehr,* N. J. M. Svensson, Larsén, Åkerberg,* Sävström, Magnusson i Tumhult, Gustafson i Kasenberg,* Bäckström,* Borg, K. A. Westman, Andersson i Igelboda, Björkman, Fast och Jensen.*

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservation

av herrar *Borg*, *Andersson* i Igelboda och *Jensen*, som anført:

Då vi funnit starka skäl tala för det av herr Hage gjorda yrkandet, ha vi inom utskottet yrkat bifall till motionen. Det torde nämligen vara ostridigt, att den nu förefintliga olikheten i bestämmelserna beträffande valsedels beskaffenhet vid här ifrågavarande val och de allmänna valen till kommunalfullmäktige m. m. har vållat viss förvirring och lätt kunnat leda till masskassering av valsedlar. Vi finna så mycket större anledning att nu upptaga detta spörsmål, sedan Kungl. Maj:t beslutat, att utredningen angående revision av gällande förordningar om kommunalstyrelse på landet och kommunalstyrelse i stad skall vila och man sålunda icke har att förvänta förslag i detta hänseende inom den närmaste tiden. Om ett sådant förslag kunnat förväntas, hade det här ifrågavarande spörsmålet möjligen kunnat anstå till den formella revisionen av kommunallagarna för att upptagas i detta större sammanhang.

Då emellertid utskottet ej velat tillstyrka motionen, ha vi ej ansett lämpligt att reservationsledes framställa yrkande om direkt lagändring, då vi förmena, att, innan riksdagen beslutar en sådan, en mera ingående utredning bör komma till stånd, än vad reservanterna kunnat åstadkomma, varför vi hemställa,

att riksdagen, i anledning av herr Hages motion, i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla, att Kungl. Maj:t ville efter utredning för riksdagen framlägga sådant förslag till ändring av Kungl. Maj:ts nådiga stadga om proportionellt valsätt vid vissa val inom landsting och stadsfullmäktige m. m., av den 13 juni 1913, att bestämmelserna däri om valsedels beskaffenhet samt om grunderna för valsedels kasserande må komma i överensstämmelse med vad som gäller i förordningen om kommunalstyrelse på landet beträffande val av kommunalfullmäktige.